

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman vuoden 2024 toteuman arviointi
1857/11.00.00/2025

Ympäristöterveydenhuollon jaosto 18.03.2025 § 11

Lisätiedot Ympäristöterveydenhuollon johtaja Marja Tuomainen p. 013 330 8206,
terveysvalvonnan päällikkö Jaana Valkama p. 013 330 8242,
ympäristöterveysuunnittelija Lea Ursin p. 013 330 8241 ja
ympäristöterveysuunnittelija Jaana Ryhänen p. 013 330 8232

Päätösehdotus Ympäristöterveydenhuollon johtaja Tuomainen Marja:

Ympäristöterveydenhuollon jaosto päättää hyväksyä vuoden 2024
valvontasuunnitelman toteuman arvioinnin.

Päätös Esittelijä muutti päätösehdotustaan niin, että pykälätekstin kohtaan
eläinlääkintähuolto/toinen kappale lisätään: ”Näissä tunnusluvuissa on
mukana myös lääkereseptien määräyksiä, joten luvut eivät ole täysin
vertailukelpoisia vuoteen 2023 nähden. Valvontayksikössä otettiin
käyttöön uusi tietojärjestelmä vuodenvaihteessa 2023-2024.” sekä
liitteeseen 8 lisätään: ”* Valvontayksikkö otti käyttöönsä uuden
tietojärjestelmän vuodenvaihteessa 2023-2024. Tästä johtuen osa
lääkereseptien määräyksistä on kirjaantunut tilakäynneiksi poiketen
aiemmista vuosista.”

Muutettu päätösehdotus hyväksyttiin.

Selostus Valvontasuunnitelman toteutuman arviointi käsitellään ympäristöterveydenhuollon
jaostossa vuosittain ja se toimitetaan Itä-Suomen aluehallintovirastoon
suunnitelmavuotta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Pohjois-Karjalan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma on laadittu vuosille
2020–2024. Suunnitelma sisältää elintarvikevalvonnan, terveydensuojelun sekä
tupakka- ja lääkelain valvontasuunnitelman sekä suunnitelman eläinten terveyden ja
hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläinlääkäripalveluista. Valvontasuunnitelman päivitys
vuodelle 2024 on hyväksytty ympäristöterveydenhuollon jaoston kokouksessa
13.12.2023 § 39. Ympäristöterveydenhuollon jaosto hyväksyi maksutaksan 4.4.2023 §
22.

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen ohjelman kauden 2020–2024 teemana
on yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö.

Eläinlääkintähuolto

Eläinlääkintähuollon lakisäätöiset tehtävät pystyttiin hoitamaan maakunnan alueella ajoittaisesta eläinlääkäriresurssivajeesta huolimatta. Valtakunnallisten eläinlääkäripalvelun saatavuustavoitteiden arvioidaan pääosin täyttyneen, mutta kiireettömään palveluntarpeeseen ei aina pystytty vastaamaan suositelluissa ajoissa.

Kokonaisuutena eläinlääkärikäyntien määrä nousi hieman edellisestä vuodesta (7 %). Sairaskäynnit tuotantoeläintiloilla kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna virka-aikana (55 %), mutta vähenivät päivystyksessä (-12 %). Näissä tunnusluvuissa on mukana myös lääkereseptien määräyksiä, joten luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia vuoteen 2023 nähden. Valvontayksikössä otettiin käyttöön uusi tietojärjestelmä vuodenvaihteessa 2023-2024. Maatalouden rakennemuutoksen myötä tuotantoeläintilojen määrä vähenee, mutta tilakoot kuitenkin kasvavat ja samalla käynnillä hoidetaan useampia eläimiä ja toisaalta tuotantoeläinten terveydenhuoltotyön tarve kasvaa. Tuotantoeläintilojen terveydenhuoltokäyntien määrä laski (-6 %) edelliseen vuoteen verrattuna.

Pieneläinvastaanottokäyntien määrässä on vuosittaista vaihtelua. Virka-ajan käyntimäärä vuonna 2024 nousi vuodesta 2023 viidellä prosentilla (nousua 1074 kpl), mutta pieneläinpäivystyskäyntien määrä vastaavasti laski 22 % (laskua 675 kpl). Syyksi arvioidaan lemmikkien määrän jatkuva kasvu.

Eläinlääkäripalvelujen osalta suurin haaste oli työvoiman saatavuus. Ilmiö on valtakunnallinen ja sekä sijaisten rekrytoiminen että vakituisten virkojen täyttäminen oli haastavaa. Toteutunut eläinlääkäriresurssi eläinlääkäripalveluihin vuonna 2024 oli 22,4 htv, kun se vuonna 2023 oli 20,46 htv. Rekrytointien parantamiseksi toteutettiin eläinlääketieteen opiskelijoille infotilaisuuksia. Lisäksi panostettiin sijaisten perehdytykseen ja ohjaukseen sekä palkkaukseen rekrytointilisällä kesäkaudella 2024.

Eläinten hyvinvoinnin valvonnan osalta tarkastusten määrä laski edelleen, vaikka resurssivajetta pystyttiin paikkaamaan osaksi vuotta. Eläinsuojelutarkastuksia tehtiin yhteensä 140 kpl. Eläinten hyvinvointilain mukaisia 93 § ja 95 § mukaisia määräyksiä tai kieltoja annettiin 67 kpl ja eläinten hyvinvointilain 97 § mukaisia kiireellisiä, välittömiä toimenpiteitä suoritettiin 17 tapauksessa. Lisäksi suoritettiin eläintauti- ja sivutuotevalvontaa aluehallintoviraston määräysten mukaisesti.

Eläinlääkintähuollon painopisteiden toteuma:

Pandemiatilanteen oman toiminnan arvioinnin jälkeen sovitut toimintamallit on otettu käyttöön.

EU:n eläinterveyssäännöstön 2019/429 (AHL) ja muun eläintautilainsäädännön sekä muun eläinten merkinnän ja rekisteröinnin lainsäädännön toimeenpanoon liittyen kunnaneläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit havainnoivat merkintöihin liittyviä asioita muiden tilakäyntien yhteydessä. Havaitessaan epäkohtia he ryhtyvät toimenpiteisiin epäkohtien poistamiseksi ja ilmoittavat puutteesta aluehallintovirastoon.

Salmonella- ja tilarehustamopainopisteiden toteutusta jatkettiin suorittamalla valvontaa aluehallintoviraston määräysten mukaisesti.

Epäilyyn perustuvan eläinsuojeluvalvonnan tehostaminen kunnissa/eläinsuojelutapausten pitkittymisen ehkäisy (oma painopiste) ei toteutunut resurssivajeen vuoksi.

Lakisääteisten eläinlääkäripalvelujen laadun ja saatavuuden varmistaminen (yksikön oma painopiste) toteutui pääosin henkilöstövajeesta huolimatta. Lakisääteisten palvelujen saatavuus varmistettiin priorisoimalla tehtäviä tilanteissa, joissa eläinlääkäriresurssi ei ollut tavoitteiden mukainen. Kiireettömään palveluntarpeeseen ei kuitenkaan tällöin aina pystytty vastaamaan suositelluissa ajoissa.

Tuotantoeläinten terveydenhuollon palveluiden vahvistaminen palvelutarvetta vastaavaksi panostamalla henkilöstön koulutukseen ja työjärjestelyihin (yksikön oma painopiste) toteutui osittain. Koulutuksiin osallistuttiin suunnitellusti. Työjärjestelyillä pystyttiin toteuttamaan painopistettä resurssipulasta huolimatta.

Terveysvalvonta

Elintarvikehuoneistojen osalta tarkastussuunnitelma toteutui 80 %.
Elintarvikevalvonnan tarkastustehokkuus oli 82 tarkastusta/htv.

Elintarvikevalvonnan kohteiden Oiva-tarkastusten arvosanat olivat lähes valtakunnallisella tasolla. Oiva-arvosanojen jakauma oli seuraava: Oivallinen A 56 %; Hyvä B 36 %; Korjattavaa C 8 %; Huono D 0 % tarkastuksista (valtakunnallinen taso A 45 %, B 37 %, C 17 %, D 1 %).

Elintarvikevalvonnan vuoden 2024 painopisteet ja niiden toteutuminen:

Toteutettiin gluteenittomina markkinoitujen elintarvikkeiden gluteenipitoisuus -hanke, josta valmistui ympäristötekniikan insinööriopiskelijan opinnäytetyö maaliskuussa 2025 sekä juomiin käytettävän jään hygieeninen laatu -hanke. Molemmista hankkeista laadittiin loppuraportit sekä ohjeet toimijoille. Jäähileasemien ja laitosten jään jakelupisteiden jäähileen hygieenisestä laadusta toteutettiin hanke. Tarkastettiin leipomoiden reseptivalvontaa sekä elintarvikkeista annettavia tietoja nettimyynnissä projektiluonteisesti. Tehostetun palveluasumisen elintarviketilojen hygienia, tilat ja toimintaolosuhteet -hankkeen loppuraportti valmistui 2024.

VATI:n kehittämiseen sekä Ruokaviraston VASU 2021-2024 toteuttamiseen osallistuttiin sovitun roolituksen mukaisesti. Ruokaviraston koordinoimiin valvontahankkeisiin (lämpötilanvalvonta sekä jäljitettävyyden) osallistuttiin täysipainoisesti.

Elintarvikevalvonnan näytteenottosuunnitelma toteutui suunnitellusti.

Ruokamyrkytysnäytteenottoja otettiin yhteensä 13 kappaletta kolmeen epäilyyn liittyen. Elintarvikevalvonnassa tehtiin yksi Rymy-ilmoitus ja epidemiaselvitys

tapauksesta, jossa sairastuneita oli 26. Tapauksen 4 elintarvikenäytettä sekä talousvesinäyte olivat määräysten mukaisia. Todennäköinen sairastumisien syy oli Noro-virustartunta.

Toisen valvontayksikön alueella olevaan epidemiaan liittyen otettiin 6 näytettä vastaavan elintarvikkeen toimittajalta. Näistä 2 oli määräysten mukaisia ja 4 määräysten vastaisia (*Yersinia enterocolitica* porkkanaraasteessa). Kyseisen toimijan elintarvikkeet eivät kuitenkaan liittyneet epidemiaan. Loput 3 näytettä liittyivät yksittäiseen ravintolaruuasta tehtyyn epäilyilmoitukseen. Nämä näytteet olivat määräysten mukaisia.

Järjestettiin yhteistyössä Riverian kanssa puhtaanapitokoulutus kahvilatoimijoille.

Terveysuojeluvalvonta toteutui kokonaistarkastusmääriin suhteutettuna 96 %. Suunnitelmallisten tarkastusten osuus kaikista tarkastuksista oli 61 %. Suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvien valvontakohteiden tarkastuksista 89 % oli suunnitelman mukaisia. Näytteenotto toteutui täysin. Terveysuojelun painopisteinä olivat omavalvonnan tukeminen ja elinympäristöterveyden edistäminen. Omavalvontaohjeita laadittiin kauneudenhoitoloille, liikuntatiloille, majoitustiloille sekä päiväkodeille. Tehostetun palveluasumisen jatkohankkeen (2022–2023) loppuraportti valmistui v. 2024. Terveysuojelussa oli yksi uimarantaveteen liittyvä epidemiaepäily, josta tehtiin RYMY-ilmoitus sekä epidemiaselvitys. Sairastuneita oli yli 5. Sairastumisen syytä ei saatu selville.

Terveysvalvontaan tuli kaikkiaan 30 sairastumis- ja haittailmoitusta, joista 28 elintarvikkeiden tarjoiluun tai myyntiin liittyen ja 2 uimarantoihin liittyen.

Tupakkalain valvonta toteutui lähes täysin, 89 %. Tupakkavalvonnan painopisteet vuodelle 2024 olivat omavalvonnan tukeminen, tupakointikieltojen valvonta, tuote- ja markkinoinnin valvonta sekä yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa. Olemme mukana maakunnallisessa ennaltaehkäisevän päihdetyön Pakka-toimintamallin (paikallisten alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisyyn kehitetty menetelmä) tarjontatyöryhmässä, joka on koottu alueen elinkeino- ja viranomaistoimijoista.

Lääkelain valvonta toteutui täysin. Lääkelain valvonnan painopisteenä vuodelle 2024 oli nikotiinivalmisteiden esillepano ja myyntiluvat.

Toiminnan kehittäminen ja resurssit

Ympäristöterveydenhuollon toimintaa kehitetään jatkuvasti paikalliset olosuhteet huomioiden ja hyödyntäen valtakunnallista valvonnan toiminnanohjaus- ja kohdetietojärjestelmää (VATI). Vuonna 2024 jatkoimme myös laadunhallinnan ja prosessien kehittämistä.

Ympäristöterveydenhuollon terveysvalvonnalla oli vuonna 2024 varsin hyvät henkilöstöresurssit lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Haasteena oli

eläinlääkärisijaisten rekrytointi- ja vakituisten viranhaltijoiden saatavuusongelmat, joita ratkottiin paikallisella palkkaus- ja palkkioratkaisuilla.

Ympäristöterveydenhuollon budjetti ylittyi vuonna 2024 johtuen edellä mainitusta eläinlääkintähuollon palkkaratkaisusta sekä ennakoimattomista hankinta- ja korjauskustannuksista, kustannusten yleisestä noususta ja tuottojen jäämisestä alle budjetoidun. Niukat taloudelliset resurssit heikentävät henkilöstön veto- ja pitovoimaa sekä mahdollisuuksia kehittää toimintaa pitkäjänteisesti.

Yksityiskohtaisempi vuoden 2024 valvontasuunnitelman toteutuman arviointi on kokonaisuudessaan liitteissä.

Tiedoksi:

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Liitteet:

Liite 1 Elintarvikevalvonnan tarkastukset 2024

Liite 2 Terveystensuojelutarkastukset 2024

Liite 3 Elintarvikevalvonnan näytteet 2024

Liite 4 Terveystensuojelun näytteet 2024

Liite 5 Tupakkavalvonnan tarkastukset 2024

Liite 6 Lääkelain valvonnan tarkastukset 2024

Liite 7 Terveysvalvonnan tarkastukset 2015 – 2024

Liite 8 Eläinlääkärikäyntimäärät 2015 - 2024